

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

14-2755/12
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 31802 датум: 06.12.2012.

Заштитник грађана је, поступајући по притужбама више родитеља деце са сметњама у развоју, спровео поступак контроле законитости и правилности рада Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, у обезбеђивању услуга додатне подршке у образовању деци са сметњама у развоју, а од Министарства здравља затражио информације. Користећи законска овлашћења утврђена одредбом чл. 24. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник РС“ бр. 79/2005 и 54/2007), Заштитник грађана даје

МИШЉЕЊЕ са ПРЕПОРУКАМА

Процес инклузије деце са сметњама у развоју у систем образовања и остваривање права детета са сметњама у развоју на једнако доступно и квалитетно образовање, оптерећени су бројним недостацима, слабостима и проблемима, услед недостатка одговарајућих правила и стандарда у пружању додатне подршке у образовању, непрецизности постојећих прописа и њихове непотпуне примене и постојања бројних предрасуда и стереотипа у односу на школовање деце са сметњама у развоју у систему општег образовања и њихов живот у заједници.

Ради отклањања недостатака у остваривању права детета на образовање и пружању додатне подршке ученицима са сметњама у развоју, Заштитник грађана упућује Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Министарству рада, запошљавања и социјалне политике и Министарству здравља следеће

ПРЕПОРУКЕ

I

Потребно је да Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство рада, запошљавања и социјалне политике и Министарство здравља, у сарадњи са Министарством правде и државне управе, без одлагања, на јединствен начин

- детаљно уредити и дефинишати мере додатне подршке које захтевају додатна финансијска средства, начин њиховог остваривања и финансирања, органе надлежне за обезбеђивање препоручених мера, њихове обавезе и одговорности и механизам контроле спровођења мера подршке;
- обезбедити правовремено и ефикасно поступање органа надлежних за остваривање мера додатне подршке по мишљењу интерресорне комисије;
- детаљно уредити поступак процене потреба детета на начин који обезбеђује целовиту и свеобухватну процену детета, његовог/њеног породичног окружења, капацитета установе образовања и васпитања коју дете похађа или ће похађати и друштвене заједнице у којој дете живи;

- пропишу правила рада интерресорних комисија на начин који гарантује благовременост, ефикасност, законитост, стручност и континуитет у поступцима процене потреба детета и праћења ефеката предложених мера додатне подршке;
- утврде правни оквир за финансирање рада интерресорних комисија;
- утврде критеријуме за избор чланова интерресорне комисије и њихову одговорност за стручан, правилан и законит рад;
- утврде разлоге за разрешење сталних чланова интерресорних комисија и уреде поступак разрешења;
- успоставе адекватне и објективне механизме контроле рада интерресорних комисија.

II

Потребно је да Министарство просвете, науке и технолошког развоја у већој мери обезбеди едукације запослених и руководилаца у установама образовања и васпитања о образовању деце са сметњама у развоју, усмерене на:

- повећавање осетљивости;
- стицање практичних знања и вештина у раду са децом са сметњама у развоју.

III

Потребно је да Министарство просвете, науке и технолошког развоја предузме мере ради јачања улоге Републичке мреже за подршку инклузивном образовању, тако што ће обезбедити

- већу видљивост Мреже и њених примера добре праксе, у стручној и најширој јавности;
- подршку Мрежи у активностима пружања помоћи школама, родитељима и деци у остваривању инклузивног образовања;
- подршку успостављању формалног оквира рада Мреже;
- подстицај ширењу Мреже.

IV

Потребно је да Министарство просвете, науке и технолошког развоја са препорукама Заштитника грађана упозна све школске управе и Републичку мрежу подршке инклузивном образовању.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство рада, запошљавања и социјалне политике и Министарство здравља обавестиће Заштитника грађана о поступању по упућеним препорукама, у року од 60 дана од дана пријема овог акта.

Разлози

Заштитнику грађана обратило се више родитеља деце са сметњама у развоју, притужбама на рад различитих органа и установа у поступку обезбеђивања мера додатне подршке у образовању за њихову децу.

Једна група притужилаца навела је да комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке детету и ученику (интерресорне комисије) нису или нису у законском року донеле мишљење по поднетим захтевима. Такође се ова група притужилаца жали и на формализам у поступку процене, предрасуде код чланова комисије и неодговарајући приступ детету и родитељу у поступку.

Друга група притужби односи се на чињеницу да су интерресорне комисије у свом мишљењу предложиле ангажовање педагошког асистента и ангажовање личног пратиоца, као мере додатне подршке детету, али да су те услуге деци недоступне.

Коначно, један број притужилаца наводи да се суочава са отпором, предрасудама и стигматизацијом деце са сметњама у развоју, како унутар установа образовања и васпитања (предрасуде и снажан отпор код једног броја наставника, васпитача, руководилаца, као и код родитеља деце која немају сметње у развоју, а школују се у истој установи), тако и код чланова интерресорних комисија.

Заштитник грађана спровео је бројне поступке контроле законитости и правилности рада, па је на основу писмених изјашњења контролисаних органа, достављене документације и чињеница изнетих на састанцима представника контролисаних органа са Заштитником грађана у Београду 18. 09. 2012. године и Суботици 24. 09. 2012. године, утврдио следеће:

I

Процену потреба детета за пружањем додатне подршке врши интерресорна комисија, чије сталне чланове (представнике система здравствене заштите, образовања и социјалне заштите) именује управа јединице локалне самоуправе (општине или града), а повремене чланове - председник комисије¹. По пријему захтева, комисија се састаје ради разматрања захтева у року од седам дана од дана подношења². Чланови комисије дужни су да своја појединачна мишљења доставе координатору комисије у року од 15 дана од дана покретања поступка процене, а комисија је у обавези да заједничко образложено мишљење сачини у року од 45 дана од дана подношења захтева³. Мишљење комисије мора да садржи и индивидуални план подршке, а комисија је дужна да прати ефекте извршавања предложене подршке за дете⁴. Поступак процене потреба детета заснива се на целовитом и индивидуализованом приступу⁵, и на принципима забране дискриминације, уважавања разлика, уважавања развојних способности деце из осетљивих група, обезбеђивања пуне укључености детета у образовни систем и квалитетно напредовање и другим принципима⁶.

¹ чл. 7. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику ("Сл. гласник РС", бр. 63/2010)

² чл. 5 Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

³ чл. 9. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

⁴ чл. 10. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

⁵ чл. 1. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

⁶ чл. 11. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

Иако је *Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику* ступио на снагу 16. 09. 2010. године, поступак процене потреба детета за пружањем додатне подршке, оптерећен је низом слабости и недостатака. Овај поступак често траје далеко дуже од законом прописаних 45 дана. У конкретном случају који је пред Заштитника грађана изнела подносиатељка притужбе, интерресорна комисија ГО Земун је поступак окончала шест ипо месеци након пријема захтева.

Питање финансирања рада интерресорних комисија није уређено, па исплата и висина накнаде за рад чланова комисије зависи од одлука конкретне јединице локалне самоуправе, а у граду Београду од одлука градских општина. У случају по коме је Заштитник грађана поступао, интерресорна комисија ГО Палилула није поступала, нити донела мишљење по захтеву који је поднела подносиатељка притужбе. Координатор ове комисије навео је на састанку који је Заштитник грађана организовао 18. 09. 2012. године, да је интерресорна комисија ове градске општине од оснивања донела свега три мишљења, јер су чланови комисије одбили да раде због тога што није обезбеђена накнада за њихов рад.

У случају одсуства сталног члана комисије, комисија не може да поступа, а *Правилником* није предвиђена могућност замене сталног члана, како би се поступак процене окончао у законом прописаном року. У случају деветнаесторо деце из Сенте, којима је (између осталог и због нејасних мишљења интерресорне комисије Сента) ускраћена могућност смештаја у Дом ученика у Суботици, додатна процена потреба деце коју је од интерресорне комисије затражио Заштитник грађана, није могла бити обезбеђена у адекватном временском интервалу, због коришћења годишњег одмора председнице комисије.

Поступак процене у највећем броју случајева се ограничава на опсервацију детета уз разговор са родитељем и разматрање медицинске и друге документације, док упознавање са дететовим окружењем (породица, школа коју дете похађа или ће похађати, друштвена средина), као ресурсом додатне подршке детету - изостаје.

Неразумевање инклузије и ставови засновани на предрасудама и стереотипима и даље су присутни код многих стручњака из различитих система, па чак и код оних који су стални чланови интерресорних комисија. У конкретном случају 19 деце из Сенте, председница интерресорне комисије општине Сента изјаснила се на састанку који је одржао Заштитник грађана 24. 09. 2012. године да се "снажно противи инклузији на начин на који се она спроводи", да је "велики противник измештању ментално ретардиране деце из установа социјалне заштите" и изричитог је става да "деци са менталном ретардацијом није место у нормалним школама и са нормалном децом". Предрасуде и неговање стереотипа неминовно доприносе чешћем упућивању деце у специјалне школе, уместо њиховог задржавања у општем систему образовања и укључивања у вршњачку групу. Конкретно, 19 деце из Сенте је, на основу процене да су деца "лако" или "умерено ометена у развоју" и мишљења интерресорне комисије из Сенте, упућено да средње образовање стиче у специјалној школи за основно и средње образовање ван места боравка, иако су нека од ове деце завршила општу основну школу, по измењеном образовном плану (дакле по инклузивном моделу).

Рад интерресорних комисија и њених чланова не подлеже одговарајућој контроли, нити је постављен и развијен жалбени и притужбени механизам за случај повреде закона, неправилан рад и повреде права детета. *Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику* прописује право родитеља на жалбу, коју разматра иста комисија и након преиспитивања своје одлуке доноси коначно мишљење.

Иако садржи одредбе о именовану сталних и повремених чланова комисије, *Правилник* не уређује критеријуме за избор чланова, њихову одговорност за правилан, стручан и законит рад, разлоге

за разрешења чланова интерресорне комисије и поступак разрешења. Тако је остало неуређено питање поступања у случају неодговорног, неправилног, нестручног или незаконитог рада члана интерресорне комисије, у случају престанка радног односа члана комисије у установи здравства, образовања, односно социјалне заштите, или наступања других разлога због којих члан комисије не може, не треба или не жели да учествује у раду комисије.

Интерресорне комисије су "прва станица" на путу инклузивног образовања деце којој је потребна додатна подршка која превазилази капацитете породице и установе образовања и васпитања. Предрасуде, стереотипи и стигматизација деце од стране чланова интерресорне комисије обезвређују рад тог тела, које је и уведено у правни систем ради спречавања искључивања, стигматизације и дискриминације деце којој је потребна додатна подршка ради укључивања у друштво. Од чланова интерресорне комисије, као особа које непосредно трасирају образовни пут детета, очекује се не само одговарајуће стручно знање, већ и одговарајуће знање о инклузивном образовању, уважавање права сваког детета на образовање под једнаким условима и у складу са дететовим развојним могућностима, недискриминативан и подржавајући однос према деци и поштовање закона.

Целовит поступак процене потреба детета за пружањем додатне подршке подразумева да се способности детета не цене изоловано од дететовог окружења. Дужност је интерресорне комисије да процени не само индивидуалне карактеристике и способности детета, већ и услове у дететовој породици, услове у школи коју дете похађа или ће похађати и карактеристике ширег дететовог окружења (друштвене заједнице). Ангажовању додатних мера подршке треба да претходи искоришћавање постојећих ресурса, а за то је неопходна свеобухватна процене постојећих, а неискоришћених извора подршке за дете.

Обавеза је органа Републике Србије да обезбеде правилност, законитост, континуитет и благовременост у раду интерресорних комисија. Квалитетно образовање детета не сме зависити од организационих, финансијских и других недостатака у организацији и раду интерресорних комисија, а њихов рад мора бити подложен адекватној контроли правилности у раду, законитог поступања и степена поштовања права детета.

II

Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику прописао је посредне и непосредне мере подршке, које захтевају додатна финансијска средства и које може да предложи интерресорна комисија⁷. У пракси се, међутим, показало да постоји висок степен неслагласности о природи неких мера, као што је употреба асистивне технологије (односно асистивне технологије према одредбама *Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику* и медицинско-техничких помагала према одредбама *Правилника о медицинско-техничким помагалима која се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања*⁸), пратиоца за личну помоћ детету (односно пратиоца за личну помоћ детету према одредбама *Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику* и услуге персоналне асистенције по *Закону о социјалној заштити*⁹) и услуге педагошког асистента. Мере додатне подршке нису детаљније правним нормама уређене, што доводи до конфузије не само код родитеља деце, већ и код школа и органа који су дужни да обезбеде услугу (примера ради, ко може да буде пратилац за личну помоћ, да ли су потребне посебне компетенције и вештине, која је улога пратиоца у току наставе, итд).

⁷ чл. 4. *Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику*

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 52/12, 62/12, 73/12

⁹ "Сл. гласник РС", бр. 24/11

Мишљење интерресорне комисије, иако представља стручни документ којим се опредељује правац дететовог школовања, у пракси се сматра препоруком, па надлежни органи цене да ли ће или неће по овом мишљењу поступити, сматрајући га правно необавезујућим. Овај проблем нарочито је уочљив код ангажовања педагошког асистента, пратиоца за личну помоћ и коришћење асистивне технологије, што је био разлог за подношење неколико притужби Заштитнику грађана.

Финансирање мера додатне подршке детету и ученику, три године након доношења *Закона о основама система образовања и васпитања*¹⁰ и две године након доношења *Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику*, и даље је неуједначено и, у односу на неке мере подршке, зависи од одлука јединица локалне самоуправе, а у граду Београду и од одлука градских општина.

Увођење нових института у правни систем захтева њихово прецизно разјашњење. Нејасне правне норме доводе до конфузије и непредвидљивости у правном систему, што свакако није сврха доношења правних правила. Инклузивно образовање и мере додатне подршке су новина у правном систему Србије, а од њиховог прецизног и правилног нормирања зависи и ефикасност инклузивног образовног модела и процес образовања већег броја деце.

Увођење интерресорних комисија имало је за циљ да се обезбеди високо стручна и целовита процена детета, његовог/њеног окружења и његових/њених потреба, заснована на принципима недискриминације и поштовања права детета. Уколико мишљења интерресорних комисија, као стручних тела, не представљају довољан основ за настанак обавезе на страни органа који - по слову закона - имају дужност да обезбеђују и остварују мере додатне подршке образовању деце, доводи се у питање целокупни концепт интерресорних комисија и додатне подршке детету и ученику.

Постојећи однос према мишљењима интерресорне комисије и системско необезбеђивање одређених услуга додатне подршке, принуђује породице деце са сметњама у развоју да решење траже у "специјалним" облицима образовања, чиме се урушава ионако осетљив и тек постављен систем инклузивног образовања деце са сметњама у развоју.

Одредбе *Закона о основама система образовања и васпитања* које се односе на једнак приступ образовању за свако дете и инклузију у образовном систему, нису декларативне природе. Напротив, оне стварају врло конкретне обавезе за државне органе и органе јединица локалне самоуправе, а прва од њих је обезбеђивање финансијских средстава. Ова обавеза истовремено је и услов за извршавање свих других, националним и међународним правним правилима постављених обавеза, које органи имају у циљу обезбеђивања квалитетног образовања за свако дете.

III

Дете са сметњама у развоју образује се у општим основним и средњим школама, а у школама за образовање деце са сметњама у развоју (специјалним школама) само изузетно, на основу посебно образложеног мишљења интерресорне комисије и уз сагласност родитеља¹¹. образовање у специјалним школама је изузетак од општег образовања у коме дете са сметњама у развоју остварује право на пун и једнак приступ образовању у вршњачкој групи; специјалне школе постепено треба да прерасту у ресурс центре, односно снажне стручне изворе подршке школама

¹⁰ "Сл. гласник РС", бр. 72/2009 и 52/2011

¹¹ чл. 98. *Закона о основама система образовања и васпитања*

чл. 4. *Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику*

и систему општег образовања¹². *Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику*, као облик индиректне подршке, предвиђа и обавезно стручно усавршавање васпитача, наставника и стручних сарадника у складу са инклузивним принципима, повећавање осетљивости кроз едукацију запослених у образовним, здравственим и установама социјалне заштите, повећавање осетљивости и едукацију вршњака и њихових родитеља. За подршку деци, њиховим родитељима, али и школама у којима се деца са сметњама у развоју школују, формирана је Републичка мрежа подршке инклузивном образовању, коју чине представници Министарства просвете, науке и технолошког развоја (школских управа), Завода за унапређење образовања и васпитања, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, представници система образовања, здравства и социјалне заштите и представници невладиних организација.

Подршка школама не пружа се у довољном обиму. Школама недостају обуке за наставнике, стручне сараднике и друге запослене, а неке школе немају одговарајући број стручних сарадника (психолога, педагога, логопеда, итд), захваљујући постојећим правилима о њиховом запошљавању - на шта је Заштитник грађана још 2010. године, антиципирајући будуће потребе инклузивног образовања, својим мишљењем упозорио Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Одсуство знања и вештина, недостатак стручних сарадника, недовољна стручна подршка, а нарочито снажан отпор према инклузивном образовању деце са сметњама у развоју, најчешћи су разлози због којих школе не изврше одговарајуће припреме и едукацију запослених за рад са дететом са сметњама у развоју, а ученике и родитеље неадекватно и недовољно припреме за долазак детета у вршњачку групу. Исход су често врло озбиљни конфликти унутар установа образовања, најчешће на релацији родитељ детета са сметњама у развоју у развоју - родитељи деце која немају сметње, као и на релацији родитељи - школа. Ови конфликти, које по правилу прати медијска хајка, значајно ометају процес наставе, урушавају инклузивни образовни модел, а деца шаљу поруку да је друштво у коме живе и расту толерантно на дискриминацију, искључивање, стигматизацију и насиље. У конкретном случају, родитељи више од половине ученика у одељењу једне основне школе у Инђији, исписало је своју децу из те школе због тога што су дете са сметњама у развоју које је похађало исто одељење, и поред сталног присуства мајке током наставе, сматрали претњом безбедности, здрављу и квалитетном образовању своје деце.

Републичка мрежа подршке инклузивном образовању - чији су бројни чланови запослени у школама и предшколским установама, који непосредно раде са децом са сметњама у развоју (наставници, васпитачи, представници психолошко педагошких служби, итд) - нема могућности да представи рад својих чланова на спровођењу инклузивног образовања и примере добре праксе, што је један до најефикаснијих начина стицања нових вештина и компетенција и разбијања стереотипа и предрасуда. И поред чињенице да је циљ Мреже управо да пружа подршку, не постоји јасан и уходан механизам упућивања захтева за подршку и начина на који се подршка пружа.

Инклузивно образовање није образовање само деце са сметњама у развоју, маргинализоване или депривирани деце. Инклузивно образовање је образовање све деце, у образовном систему и моделу који је толерантан на разлике и у коме се негују и подстичу индивидуалне способности сваког детета. Оно стога није обавеза само родитеља детета које има сметње у развоју и школе. Инклузивно образовање је обавеза целог друштва, при чему терет највеће одговорности носе државни органи и органи јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, које располажу начинима и средствима да инклузивно образовање подстакну - или угасе.

¹² Стратегија образовања до 2020. године, доступна на <http://www.mpn.gov.rs/prosveta/page.php?page=307>

IV

Праву сваког детета на једнако доступно и квалитетно образовање, у толерантном и уважавајућем окружењу у коме се негује развој личности детета и његових/њених способности до крајњих граница, које гарантује Конвенција о правима детета, кореспондира обавеза државе да обезбеди услове за остваривање овог права. Конвенција додатно обавезује државе да предузимају мере за подстицање редовног похађања школе и смањења напуштања школе. Државе чланице дужне су да, уважавајући права детета са сметњама у развоју, подстичу и обезбеђују помоћ детету и особама које се о њему/њој брину, укључујући и ефикасан приступ образовању на начин који доприноси друштвеној интеграцији детета и дететовом пуном развоју.

Принципе Конвенције о правима детета додатно оснажује Конвенција о правима особа са инвалидитетом, која државе обавезује да обезбеде **инклузивно образовање** на свим нивоима, при чему ће нарочито обезбедити приступ инклузивном, квалитетном и слободном основном и средњем образовању равноправно са другима у заједници, уз обезбеђивање мера индивидуализоване подршке.

Закон о основама система образовања и васпитања, који је донет 2009. године, заснован је на принципима Конвенције о правима детета и Конвенције о правима особа са инвалидитетом. Овај кровни закон поставио је инклузивно образовање као основни принцип образовања¹³, који значи и "могућност да деца, ученици и одрасли са сметњама у развоју и инвалидитетом, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања..."¹⁴. Инклузивни принцип садржан је у циљевима образовања¹⁵ и општим исходима и стандардима образовања и васпитања¹⁶.

Закон о основама система образовања и васпитања поставио је правни оквир за укључивање сваког детета у систем општег образовања, препуштајући посебним законима и подзаконским актима да детаљније уреде механизме спровођења инклузивног образовног модела. Република Србија, међутим, још увек нема јасна правила којима се уређују поступци, механизми, средства, обавезе и одговорности за остваривање права детета на инклузивно образовање, а постојећа правна правила се или не примењују или се примењују неправилно и селективно.

Предрасуде о деци са сметњама у развоју и ставови о неприхватљивости инклузије - и поред тога што она, као законом постављен принцип образовања, не може бити предмет полемике - чести су не само у "лаичкој" јавности, већ и код оних који инклузију треба непосредно да спроведу у дело: чланова интерресорних комисија, руководилаца и запослених у установама образовања, запослених у органима јединица локалне самоуправе, а потом и код родитеља деце која немају тешкоћу у развоју, па -мада у најмањој мери - и код саме деце. Овакав однос према инклузији додатно је подстакнут недостатком информација и аргумената из релевантних извора, незнањем и одсуством јасних стандарда и правила рада у образовању детета са сметњама у развоју.

У овом тренутку, три године након ступања на снагу Закона о основама система образовања и васпитања, образовање детета са сметњама у развоју у општем образовном систему у највећој

¹³ "једнако право и доступност образовања и васпитања без дискриминације и издвајања...", " усмереност образовања и васпитања на дете и ученика ...", " једнаке могућности за образовање и васпитање" (чл. 3. Закона)

¹⁴ чл. 3. Закона

¹⁵ "Циљеви образовања и васпитања јесу: 1) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима..." (чл. 4. Закона)

¹⁶ " За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја" (чл. 5. Закона).

мери директно зависи од способности, вештина и знања родитеља да се суочавају са низом препрека у образовању свог детета и од степена сензибилисаности, компетенција, вештина и знања руководиоца и запослених у самим установама образовања и васпитања.

На основу свих утврђених чињеница и околности, Заштитник грађана је, применом чл. 24. ст. 2. и 31. став 2. Закона, дао мишљење са препорукама Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Министарству рада, запошљавања и социјалне политике и Министарству здравља у циљу унапређења и заштите права детета са сметњама у развоју на образовање.

ЗАМЕНИЦА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Тамара Лукшић - Орландић

Доставити:

- копија Министарству правде и државне управе
- копија Градској управи града Београда
- копија Повереници за заштиту равноправности
- копија Покрајинском секретаријату за образовање, управу и националне заједнице
- копија Покрајинском омбудсману
- копија Заштитнику грађана града Суботица
- копија Управи ГО Раковица
- копија Управи ГО Земун
- копија Управи ГО Палилула
- копија Управи ГО Звездара
- копија Управи општине Сента
- копија Управи општине Инђија
- копија подносиоцима притужби
- у списе предмета